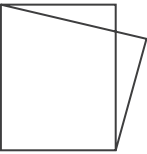

Ny ph.d.-afhandling: En praksisnær vending i skolepsykologien? – udforskning af betingelser for samarbejde mellem skolen og PPR

Ph.d.-forsvar: marts 2024

Christoffer Granhøj
Borring, adjunkt, UCL

Der er i de senere år i bestræbelserne på at udvikle en inkluderende skole kommet et større fokus på at arbejde med tidlige indsatser og mere forebyggende med skolens organiseringer og fællesskaber. Der eksperimenteres derfor i mange af landets kommuner med at udvikle PPR som en kommunal hjælpepraksis, der kan understøtte, at færre børn segregeres til specialpædagogiske skoler og institutioner. Dette gøres bl.a. ved, at samarbejdet mellem skolen og PPR i højere grad flyttes ud i klasselokalerne ud fra begrundelser om, at samarbejdet skal flyttes derud, hvor problemstillinger i skolen udvikles og dermed også skal håndteres. I afhandlingen udforskes denne udvikling, hvilke muligheder og dilemmaer der synes at være fulgt med den, og hvorvidt vi kan definere ’en praksisnær vending’ i skolepsykologien og i samarbejdet mellem skolen og PPR.

Metode, teori og forskningsspørgsmål
Afhandlingen tager videnskabsteoretisk afsæt i kritisk psykologi og social praksisteori, hvor professionelles handlinger i samarbejdet analyseres ud fra de betingelser, der udvikles i og omkring skolen. Afhandlingen bygger på ét års feltarbejde i en kommune, der arbejder med at udvikle et mere praksisnært PPR tættere på skolens hverdagsliv og tager metodologisk udgangspunkt i praksisforskning (Kousholt & Højholt, 2011). Metodisk har jeg arbejdet med deltagende observationer og kvalitative forskningsinterviews. Forskning i samarbejde beskriver mange barrierer, og ofte fremhæves, at der er vidt forskellige forståelser af det, hvordan hhv. skole- og PPR-professionelle oplever deres roller, og hvordan samarbejdet kan bidrage i skolens hverdagsliv. Derudover udpeger de forskellige parter ofte hinanden som begrundelser for et udfordret samarbejde (Kousholt & Morin, 2023). Afhandlingens centrale begreb

En praksisnær vending i skolepsykologien? – udforskning af betingelser for samarbejde mellem skolen og PPR

er *konfliktuel Kooperation* (Axel, 2011), der implicerer forståelser af samarbejde, hvor professionelle deltager ud fra hver deres forankringer i sociale praksisser. Disse perspektiver er som udgangspunkt forskellige grundet deres forankringer i praksis, og dermed er de potentielt også i konflikt med hinanden. Skole- og PPR-professionelles betingelser for samarbejde er forankret i skolen, men også lands- og kommunalpolitiske beslutninger, samfundsmæssige arbejdsdelinger og institutionelle organiseringer får betydning for samarbejdets udfoldelse. Betingelser for PPR’s arbejde – og samarbejde med skoleprofessionelle – udvikles således mange steder, og i afhandlingen udforskes, hvordan kommunalpolitiske strategier og organiseringer får betydning, hvilket er aspekter, som ofte udelades i skole- og PPR-forskning. For at analysere samarbejdets betingelser udforskes samarbejdet både fra PPR-psykologers, PPR-konsulenters, læreres og pædagogers perspektiver. Derudover har jeg også udforsket skolelederes perspektiver på samarbejdet – om end i mindre grad. Nogle dage har jeg fulgt læreres og pædagogers arbejde i skolen og allerede været i klasserne, når PPR er ankommet. Andre dage har jeg fulgt PPR-professionelles arbejde på tværs af forvaltninger, daginstitutioner og skoler, og jeg har således fulgtes med de PPR-professionelle ud på skolerne. Dette metodiske greb har jeg kaldt *at træde ind og ud af perspektiver*, og det gøres ud fra forståelser af, at professionelles forskellige arbejdsopgaver og betingelser for at udføre dem er forbundne og får betydning for, hvordan de deltager i samarbejde om komplekse problemstillinger i skolen. Med dette afsæt udforskes det tværprofessionelle samarbejde mellem skolen og PPR, når

- fokusset flyttes fra enkeltbørn til børns fællesskaber, og samarbejdet forskydes tættere på skolens hverdagsliv ud fra følgende forskningsspørgsmål:
- *Hvordan får de historisk udviklede kommunale betingelser og organiseringer betydning for det tværprofessionelle samarbejde mellem skolen og PPR?*
 - *Hvordan samarbejder skole- og PPR-professionelle i skolen, og hvilke betydninger får det fra de samarbejdende parters perspektiver?*
 - *Hvordan udvikles de praksisnære organiseringer af samarbejde, hvilke problemstillinger skal de løse i skolens praksisser, og hvilke muligheder og udfordringer viser sig ved disse samarbejdsformer?*

Hvad bliver praksisnærhed til?
Praksisnærhed ser forskelligt ud fra skole- og PPR-professionelles perspektiver. Dette kan kobles til, at skolen er en kompleks og heterogen praksis, hvor mange parter har forskellige opgaver og betingelser for at udføre dem. Derudover er det aktuelle pejlemærke mod, at PPR skal være mere til stede i skolens praksisser og herunder arbejde med børns fællesskaber, ikke kun forbeholdt PPR. Ambitionen om praksisnærhed og at flytte hjælpepraksisser tættere på skolens hverdagsliv kan udledes flere steder i kommuners organisatoriske landskaber. Dette indebærer fx, at skolers ressourcecentre skal oprustes og rykkes tættere på skolens hverdagsliv, ligesom socialrådgivere har fået frem-skudte funktioner.

Et mere praksisnært PPR er flertydigt og kan ikke reduceres til at flytte PPR ud i klasselokalerne. PPR skal nærme sig

mange parters praksisser, da de skal tættere på skoleprofessionelles hverdagsliv, men de skal samtidig nærme sig skolelederes, kommunalpolitikeres og forvaltningers praksisser, når de skal arbejde med at implementere børne- og ungestrategier i skoler og daginstitutioner, der ofte er rettet mod at bryde med stigende segregering. Endnu et eksempel er PPR’s arbejde med let tilgængelig behandling af børn i psykisk mistrivsel, hvor PPR skal udvikle en mere praksisnær psykiatri, der ligeledes skal flyttes tættere på skolens hverdagsliv. En stor del af PPR’s arbejde handler således om, at praksisser skal nærme sig hinanden, og PPR skal skabe betingelser for samarbejde på tværs. PPR skal støtte skolens professionelle i klasserne, men de skal samtidig understøtte mange parters arbejde med skole- og praksisudvikling.

Koncept vs. kontekstualisering
For PPR kan det praksisnære samarbejde rettet mod børns fællesskaber være forbundet med en ny og usikker professionalisme. I afhandlingen begrundes dette med, at denne form for samarbejde er et forsøg på at overskride og udvide PPR’s historiske funktioner, der i mere end 100 år primært har været rettet mod enkelte børn. Betingelserne for at arbejde med skolens systemer og fællesskaber følger dog ofte ikke med til at udføre det. Det bliver derfor op til de enkelte professionelle, PPR-enheder og skoler at udvikle og udvide dem, hvilket der er mange udfordringer forbundet med. Den professionelle usikkerhed forsøger PPR at håndtere ved at organisere samarbejdet omkring standarder, hvilket i afhandlingen eksemplificeres empirisk ved to forløb, der rammesættet efter co-teaching og forumteater (FT). I afhandlingen analyseres og illustreres,

hvordan co-teaching og FT inddrages på konceptuelle måder, hvor det bliver PPR’s rolle at bringe dem og deres procedurer ind i skolen. PPR’s ekspertrolle, som PPR i mange år har arbejdet med at overskride, reproduceres således på måder, så de bliver eksperter på metoder og konceptuelle organiseringer af samarbejde. I denne optik kan co-teaching, FT og andre standarder rettet mod børns fællesskaber således begribes som PPR’s nye tests.

De praksisnære samarbejdsformer er udviklet med udgangspunkt i kritikker af de konsultative samarbejdsformer, hvor samarbejdet primært udfoldes ved mødeaktivitet, men i afhandlingen vises det, hvordan der stadig holdes mange møder. En stor del af disse møder er rettet mod de standarder, der inddrages i samarbejdet, da møder organiseres, så de PPR-professionelle afholder minikurser og indfører de skoleprofessionelle i standarders grundantagelser og procedurer. Møderne bruges sjældent på at koble de forskellige professionelles forståelser af, betingelser for og deltagelseshistorikker med at arbejde

med problemstillingerne. Standarderne inddrages i stedet i samarbejdet på konceptuelle måder, uden at der bruges særlig meget tid på at drøfte, hvordan de kan udvikles ind i de konkrete kontekster. Dette bidrager til nye individualiseringsprocesser, hvor PPR og skolens professionelle gensidigt udpeger hinanden. PPR bliver til en hjælpepraksis, der kommer med ekstra arbejdsopgaver og ikke kender til skolens praksisser, mens lærerne og pædagogerne bliver til professionelle, der har modstand mod at samarbejde med PPR. Ud over at vise betydningerne af, at samarbejdet i nogen grad fikseres efter standarder, analyseres også de betingelser, der synes at bidrage til deres inddragelse, samt hvordan der er flere udfordringer med at udvikle og kontekstualisere dem i praksis. Dette er ikke kun en opgave for PPR, da de skoleprofessionelle også må byde ind med deres perspektiver, så de kan udvikles på meningsfulde måder.

Udforskende samarbejdspraksisser
I samarbejdet mellem skolen og PPR opleves flere barrierer, og i flere af afhandlingens empiriske forløb ender

det med, at parterne udpeger hinanden som begrundelser for et udfordret samarbejde. Disse individualiseringsprocesser kan kobles til de professionelles betingelser for samarbejde og deltagelseshistorikker med at have arbejdet med problemstillinger i og omkring skolens praksisser. I afhandlingen præsenteres et bud på, hvordan individualiseringsprocesser kan overskrides ved i højere grad at begribe og organisere samarbejde efter at udvikle, hvad der begrebsliggøres som udforskende samarbejdspraksisser, hvor de forskellige konfliktuelle perspektiver inddrages i fælles udforskende processer. Dette kræver, at hjælpepraksisser begribes på måder, hvor professionelle udvider traditionelle forståelser af faglighed og samarbejdet mellem skolen og PPR, hvor PPR-professionelle kommer med ekspertviden om, hvordan problemstillinger i skolen kan løses ved tests, konsultation eller på forhånd definerede og rammesatte interventioner, mens lærerne og pædagogerne bliver modtagere af denne ekspertviden.

REFERENCER

Se selve afhandlingen.